

8
Tel. **STOP** (22) 621 35 37

Budowanie Niezależności Finansowej

Kobiet to nowy program Centrum Praw Kobiet i Fundacji Kronenberga. Jego głównym celem jest poprawa pozycji finansowej kobiet doświadczających przemocy, a tym samym zwiększenie ich szans na uwolnienie się z krzywdzącego związku. Jest on także skierowany do dziewcząt z rodzin zmarginalizowanych społecznie. W jego ramach oferujemy doradztwo prawne, finansowe oraz socjalne i udział w warsztatach, które pozwolą kobietom i dziewczętom zdobyć wiedzę i umiejętności w zakresie planowania i zarządzania finansowego.

Centrum Praw Kobiet jest organizacją pożytku publicznego (KRS 0000188 668), której misją jest działanie na rzecz równości praw kobiet i mężczyzn oraz przeciwdziałania przemocy wobec kobiet. Realizując swoją misję, CPK łączy pomoc indywidualnym kobietom, których prawa są naruszane, z działaniami edukacyjnymi i legislacyjnymi. Z pomocy Fundacji – wsparcie prawne, psychologiczne, socjalne, pobyt w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia, udział w grupach edukacyjnych, publikacje – korzysta rocznie ponad 10 000 kobiet.

00-679 Warszawa, ul. Wilcza 60/19, tel./fax (022) 652 01 17;
e-mail: temida@cpk.org.pl; www.cpk.org.pl
www.cpk.org.pl/finanse

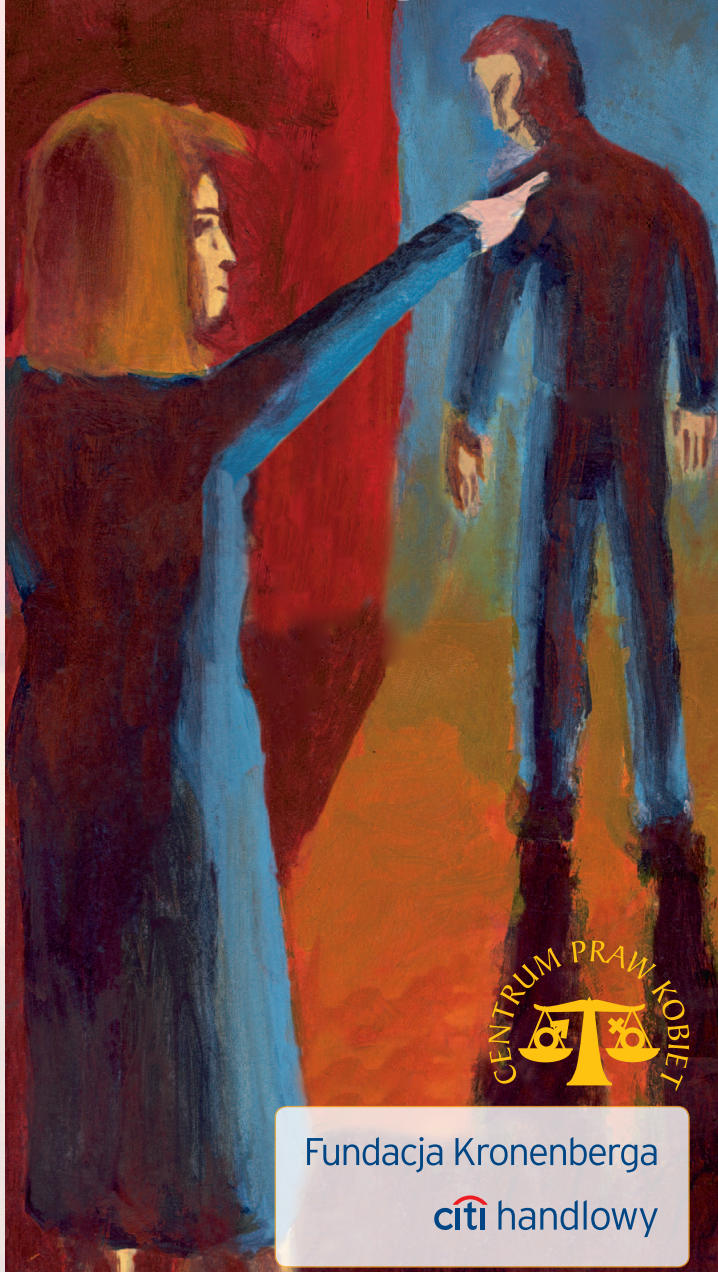

Wpłacając na konto Fundacji
pomagasz potrzebującym pomocy kobietom:
59 1020 1156 0000 7102 0059 9241

Fundacja Kronenberga od 1996 r. wspiera swojego Fundatora – bank Citi Handlowy – w realizacji jego misji społecznej. Czerpiąc inspirację z działań swojego patrona, Leopolda Kronenberga, znanego finansisty, filantropa i mecenasa kultury, skupia się na edukacji finansowej i ochronie dziedzictwa kulturowego, inspiruje i koordynuje wolontariackie zaangażowanie pracowników banku oraz wspiera wartościowe inicjatywy realizowane przez inne organizacje na terenie całego kraju. W ciągu 15 lat działalności z programów Fundacji skorzystało ponad 8 milionów Polaków.

Uwolnij się!

Przemoc ekonomiczna

Fundacja Kronenberga

citi handlowy

Czy jesteś ofiarą przemocy ekonomicznej?

Odpowiedz na pytania. Bądź szczerą!

Czy Twój mąż lub partner:

- Odmawia udziału w zaspokajaniu podstawowych potrzeb rodziny (np. nie dokłada się do budżetu domowego)?
- Zakazuje Ci lub utrudnia (m.in. przez obciążenie dodatkowymi obowiązkami domowymi) podjęcie pracy albo nauki?
- Zabiera Ci pieniądze albo zmusza Cię do kupowania mu alkoholu lub zaspokajania innych zachcianek?
- Wydziela Ci każdy grosz lub odmawia pieniędzy na żywność i inne niezbędne wydatki?
- Niszczy, wynosi lub bez Twojej zgody sprzedaje przedmioty będące własnością wspólną, Twoją lub innego członka rodziny?
- Dysponuje bez porozumienia z Tobą pieniędzmi ze wspólnego budżetu?
- Wymusza dostęp do Twojego konta bankowego, korzysta, bez porozumienia z Tobą z Twojej karty kredytowej lub płatniczej?
- Odmawia pójścia do pracy lub łożenia na utrzymanie rodziny?
- Odmawia Ci dostępu do informacji lub udziału w podejmowaniu decyzji dotyczących sytuacji ekonomicznej rodziny?
- Podejmuje bez Twojej zgody decyzje finansowe lub inwestycyjne, szkodliwe dla Twojej rodziny?
- Zmusza Cię do sprzedaży majątku osobistego, nagród, pamiątek rodzinnych, itp.?
- Zmusza Cię do składania fałszywych zeznań podatkowych lub innych dokumentów finansowych?
- Zmusza Cię do wykonywania bezpłatnej lub niskopłatnej pracy w rodzinnej firmie?
- Zaciąga bez porozumienia z Tobą pożyczki lub kredyty?
- Przeszkadza Ci w wykonywaniu pracy zawodowej, nachodząc Cię w pracy, kontrolując, dzwoniąc itp.?

Jeśli na jedno lub więcej z powyższych pytań odpowiedziałas twierdząco, powinnaś sobie uzmysłwić, że jesteś ofiarą przemocy ekonomicznej. Pamiętaj! Nikt nie ma prawa tak Cię traktować, a Ty masz pełne prawo do swoich pieniędzy.

Czym jest przemoc ekonomiczna?

Na tle przemocy fizycznej przemoc ekonomiczna (finansowa) może wydawać się mało dolegliwa. Jeśli mąż lub partner nie stosuje przemocy fizycznej, wiele kobiet uważa, że nie może być w ogóle mowy o przemocy. Tymczasem przemoc ekonomiczna może być nie mniej krzywdząca niż znęcanie się fizyczne. Przemoc ekonomiczna często współwystępuje z innymi formami przemocy i zawsze też jest formą przemocy psychicznej. Badania amerykańskie wskazują, że w ponad 90% przypadków przemocy w rodzinie mamy do czynienia również z przemocą ekonomiczną.¹

O przemocy ekonomicznej mówimy wtedy, gdy jej sprawca używa pieniędzy albo innych wartości materialnych do zaspokojenia swojej potrzeby władzy i kontroli, podporządkowując sobie partnerkę lub przerzucając na nią odpowiedzialność za utrzymanie domu.

Sprawca wykorzystuje uzależnienie partnerki od swoich dochodów lub majątku do znęcania się nad nią. Czasem uniemożliwia jej dostęp do konta, w innych wypadkach wydziela i kontroluje jej wydatki, utrudnia jej podjęcie pracy lub przyczynia się do jej utraty. Pieniądze stają się kartą przetargową. Mąż lub partner uzależnia przekazanie środków na utrzymanie rodziny od spełnienia jego warunków, szantażem zmuszając swoją partnerkę do posłuszeństwa.

O przemocy ekonomicznej mówimy również wtedy, gdy partner pasożytuje na pracy partnerki, nie płaci alimentów, bez jej wiedzy zaciąga kredyty lub przywłaszcza sobie środki przeznaczone na utrzymanie rodziny.

Przemoc ekonomiczna jest szczególnie bolesna, gdy dotyka kobiet, które nie pracują gdyż prowadzą dom i wychowują dzieci. Żywią one często błędne przekonane, że zarabiający mężczyzna ma wyłączne prawo do decydowania o sposobie wydawania pieniędzy a zaspokajanie potrzeb rodziny zależy tylko od jego dobrej woli.

Nie mniej trudna może być sytuacja kobiet, których partnerzy pasożytują na ich pracy i zasobach finansowych, nadużywają alkoholu i nie podejmują pracy (bo np. żadna nie jest wystarczająco dobra, nie spełnia jego aspiracji itd.).

¹ Adams, A.E., Sullivan, C., M., Bybee, D. & Greeson, M.R. (2008). Development of the Scale of Economic Abuse. *Violence Against Women*, 14 (5), 563

Skutki przemocy ekonomicznej

Przemoc ekonomiczna ma poważne i długofalowe skutki dla kobiet i dzieci, które jej doświadczyły. Jej skutkiem mogą być ciężkie nerwice, depresja i obniżenie poczucia własnej wartości. Sprawcy często utwierdzają swoje ofiary w przekonaniu, że są nic nie warte, że bez nich nie dadzą sobie rady. Wiele kobiet nie nabyło umiejętności zarządzania finansami, ponieważ przemoc, jakiej doznawały, skutecznie wykluczyła je z tej sfery życia. Trudno się dziwić, że boją się nieznanego i popełniają błędy.

Kobiety doznające przemocy często wpadają w pułapkę biedy i ubóstwa. Wypadły z rynku pracy, ich kwalifikacje zawodowe się zdezaktualizowały a do tego osiągnęły wiek, w którym bardzo trudno jest znaleźć pracę.

Dla coraz większej grupy kobiet poważnym wyzwaniem są wspólnie zaciągnięte kredyty mieszkaniowe, pożyczki na prowadzenie działalności gospodarczej lub kredyty konsumpcyjne. Tego typu zobowiązania potrafią skutecznie i na wiele lat związać ofiarę ze sprawcą.

Uzależnione finansowo od męża i pozbawione wiary we własne siły kobiety często nie czują się zdolne do opuszczenia krzywdzącego związku, nawet wówczas, gdy sprawca znęca się nad nimi fizycznie. Te zaś, które decydują się odejść, często wracają do partnera. Badania amerykańskie² wykazują, że głównym powodem, dla którego kobiety powracają do stosującego przemoc partnera są problemy finansowe i brak niezależności ekonomicznej.

Nierzadko, uciekając z domu przed przemocą, kobiety nie mają zabezpieczonych żadnych środków finansowych. Wspólne konta lub nawet konto osobiste, do którego sprawca miał dostęp, może być przez niego całkowicie oczyszczone ze środków.

Innym poważnym problemem dla kobiet, które mają wspólne konto ze sprawcą, może być zaciąganie przez niego kredytów, których spłatą kobieta może być obciążona.

---

² Griffing, S., Ragin, D. F., Sage, R. E., Madry, L., Bingham, L. E., & Primm, B. J. (2002). Domestic violence survivors' self-identified reasons for returning to abusive relationships. *Journal of Interpersonal Violence* 16(3) 306-319

Zanim odejdiesz, zabezpiecz swoje finanse

Jeśli zdecydujesz się odejść od sprawcy przemocy, powinnaś dobrze się do tego przygotować i zabezpieczyć interesy swoje i swoich dzieci. Pozwoli Ci to uniknąć sytuacji, w której sprawca uprzedzi Cię i „za karę” pozbawi dostępu do wspólnego konta i innych zasobów majątku wspólnego. Pamiętaj, że właściwe przygotowanie się do odejścia to kwestia bezpieczeństwa Twojego i Twoich dzieci. Zrób, zatem wszystko, co możliwe, aby jak najlepiej się zabezpieczyć:

- przelej swoje przychody oraz oszczędności na oddzielne, Tobie tylko znane konto bankowe;
- dowiedz się, gdzie i w jakiej wysokości są przechowywane wspólne środki finansowe, papiery wartościowe oraz inne wartościowe przedmioty;
- dowiedz się, czy obciążają Cię wspólne zobowiązania, a jeśli tak, to jakiego typu i w jakiej wysokości;
- zabezpiecz kopie dokumentów dotyczących kont bankowych, polis ubezpieczeniowych, kart kredytowych, papierów wartościowych, zobowiązań jakie na Tobie ciąży, nakładów jakie poniosłaś na majątek wspólny lub odrębny partnera;
- zabezpiecz inne ważne dokumenty dotyczące majątku wspólnego, w tym np. zakupu mieszkania, darowizny Twoich rodziców na Twój majątek odrębny, kupno samochodu;
- zmień, po odejściu od sprawcy, numery PIN do kart i innych dokumentów bankowych Twoich oraz waszych dzieci, unikając nadawania numerów, które są związane np. z waszymi datami urodzenia;
- wycofaj pełnomocnictwo dla partnera do swojego konta osobistego;
- usuń swoje dane ze wspólnego konta. Wprawdzie nie uchroni Cię to przed istniejącymi zobowiązaniami, ale możesz zabezpieczyć się przed długami, które będzie zaciągał Twój partner w przyszłości;
- usuń połowę pieniędzy ze wspólnego konta, aby sprawca nie mógł pozbawić Cię dostępu do należnej Ci części;
- poinformuj dłużników i bank o swojej sytuacji, możesz w ten sposób częściowo zabezpieczyć się przed nieodpowiedzialnymi działaniami partnera.

6 Prawo Cię chroni

Powinnaś wiedzieć, że jeśli nie macie podpisanej intercyzy, generalną zasadą jest równy udział małżonków w majątku wspólnym (art. 43 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego). Jako niepracująca lub gorzej zarabiająca żona masz takie samo jak mąż prawo do korzystania z majątku wspólnego, a w trakcie jego podziału Twój nakład pracy przy wychowaniu dzieci i prowadzeniu domu jest przez sąd uwzględniany.

Zastanów się, jeśli mąż nalega na podpisanie intercyzy, argumentując to chęcią ochrony Ciebie przed potencjalnymi długami związanymi z jego działalnością biznesową. Jeżeli uznasz, że działania męża są niekorzystne, zawsze może wystąpić do sądu o ustanowienie tzw. przymusowej rozdzielności majątkowej. Jeśli podpiszesz intercyzę, cały majątek i dochody męża, od tego czasu stanowią jego wyłączną własność, a Ty w momencie rozwodu – oprócz alimentów nic nie otrzymujesz.

Warto wiedzieć, że art. 36 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, nakazuje małżonkom współdziałać w zarządzie majątkiem wspólnym, udzielać sobie informacji o jego stanie i zobowiązaniach obciążających majątek. Jeśli masz zastrzeżenia dotyczące sposobu, w jaki mąż zarządza majątkiem, to w sprawach wykraczających poza czynności zwykłego zarządu (bieżące sprawy życia codziennego, zmierzające do zaspokojenia zwykłych potrzeb rodziny, podejmowane w ramach działalności zarobkowej) potrzeb rodziny), kodeks rodzinny daje Ci prawo do wyrażenia sprzeciwu. Są również czynności, takie jak np. nabycie, zbycie lub obciążenie nieruchomości, które wymagają zgody współmałżonka. W przypadku intercyzy mąż nie ma jednak obowiązku informowania Cię o swoim majątku i dochodach, a Ty nie masz możliwości zablokowania żadnej jego decyzji majątkowej (art. 51 krio).

W czasie trwania wspólnego pożycia, oboje małżonkowie mają obowiązek przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny. Jeśli mąż nie wywiązuje się z tego obowiązku, możesz wystąpić do sądu z pozwem o zaspokajanie potrzeb rodziny, o alimenty lub o nakazanie przekazywania całości lub części wynagrodzenia męża do swoich rąk. (art. 28 krio). Twoja praca związana z wychowaniem dzieci i prowadzeniem domu jest również brana pod uwagę przez sąd.

Gdy małżonek uporczywie odmawia łożenia na małoletnie dzieci, może zostać uznany winnym przestępstwa tzw. niealimentacji (art. 209 kodeksu karnego.). W skrajnych przypadkach przemoc ekonomiczną można również zakwalifikować, jako przestępstwo znęcania się nad rodziną (art. 207 kk).

Zdrowe relacje finansowe

Niemal we wszystkich rodzinach i związkach intymnych od czasu do czasu dochodzi do sporów na temat pieniędzy, ich zarabiania i wydawania. Ludzie różnią się w podejściu do pieniędzy. Niektórzy łatwo je wydają na własne przyjemności, inni oszczędzają, aby zapewnić sobie poczucie bezpieczeństwa. To, jaką wartość mają dla nas pieniądze i jak nimi gospodarujemy wyносimy często z domu, chociaż nie bez znaczenia są też nasze późniejsze doświadczenia życiowe.

Nieporozumienia i spory na tle finansowym często wynikają właśnie z owych różnic dotyczących podejścia do pieniędzy. Sporom tym nie musi towarzyszyć jednak przemoc, jeśli partnerzy pomimo różnic, nauczą się dobrze komunikować i będą okazywali sobie wzajemny szacunek i zrozumienie. W prawdziwie partnerskich relacjach nikt nikogo nie wykorzystuje finansowo, partnerzy otwarcie się komunikują i uzgadniają wszystkie ważne decyzje finansowe. Zdrowe ekonomicznie relacje w związku budujemy w drodze negocjacji i uzgadniania ze sobą większych wydatków. Dobrze jest przy tym kierować się następującymi zasadami:

Oboje partnerzy mają dostęp do informacji na temat stanu finansów rodzinnych, choć jedno z nich może się głównie zajmować codziennymi wydatkami i dbać o płacenie rachunków.

Partnerzy jasno określają dzielące ich różnice odnoszące się do zarabiania i wydawania pieniędzy i uzgadniają wspólne cele finansowe.

Partnerzy wspólnie opracowują plany realizacji uzgodnionych wcześniej celów finansowych i przestrzegają tych uzgodnień.

Oboje partnerzy uznają i przestrzegają zasady, w myśl, której ich prawa w zakresie podejmowania decyzji finansowych są równe, niezależnie od tego, kto z nich więcej zarabia lub dysponuje większym majątkiem.

Każdy z partnerów ma dostęp do wspólnych pieniędzy bez potrzeby proszenia drugiej osoby o zgodę i bez potrzeby ukrywania swoich wydatków.

Istotne decyzje finansowe podejmowane są wspólnie.

Pieniądze nie są tematem do romantycznym rozmów. Warto jednak o nich rozmawiać i poznać stosunek partnera do pieniędzy, aby w nowym związku uniknąć niespodzianek i zminimalizować podłoże konfliktów.